Lausunto Eduskunnan maa- metsätalousvaliokunnalle 24.5.2018

Viite	*Lausuntopyyntö liittyen asiaan: 1602/00 00 02 00/2018 E 29/2018 vp Valtioneuvoston selvitys: E-kirje eduskunnalle komission tiedonannosta sekä ehdotuksista v 2021-2027 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.*
Lausunnon antaja	*Luonnonvarakeskus (Luke)/Heikki Lehtonen ja Jyrki Niemi*

Tausta

Euroopan komissio antoi 2.5.2018 ehdotuksensa ohjelmakauden 2021–2027 budjettikehykseksi. Budjetin kokonaissumma on 1 135 miljardia (vuoden 2018 rahassa), mikä vastaa 1,11 prosenttia EU27-maiden bruttokansantulosta. Yhteisen maatalouspolitiikan määrärahoihin [mukaan lukien ympäristö- ja ilmastotoimien rahoituksen (LIFE +) ja meri- ja kalatalousrahaston] komissio esittää (nimellisin hinnoin) noin 5 %:n leikkausta rahoituskauteen 2014–2020 verrattuna. Olettamalla 2 %:n vuosittainen inflaatiovauhti CAP:n kokonaisbudjetista leikkaantuisi reaalisin hinnoin noin 15 % seuraavan rahoitus-kehyskauden aikana.

EU:n monivuotisen rahoituskehyksen keskeinen sisältö

Yhteistä maatalouspolitiikkaa aiotaan jatkaa edelleen kahden pilarin varassa. Suurin osa ohjelmakauden rahoituksesta (77 %) kohdennetaan I pilariin, eli lähinnä suoriin tukiin ja markkinatukiin. Selkeästi pienempi osa (23 %) uuden ohjelmakauden rahoituksesta käytetään II pilariin eli maaseudun kehittämistoimenpiteisiin. Budjettiehdotuksessa ykköspilarin määrärahat pysyvät nimellisesti lähes samalla tasolla, jos verrataan uuden ohjelmakauden viimeiselle vuodelle 2027 ja nykyisen ohjelmakauden viimeiselle vuodelle 2020 budjetoituja summia. Kakkospilarin maaseudun kehittämiseen budjetoitu raha sen sijaan vähenee selvästi.

Reaaliarvolla laskettuna ykköspilarin menot vähenevät yli 11 prosenttia vuodesta 2020 vuoteen 2027, ja toisen pilarin lähes 26 prosenttia. Tämä on silmiinpistävä ilmaus komission prioriteeteista. Rajuimmat leikkaukset tehdään kakkospilariin ja ykköspilarin tulotukia leikataan suhteessa vähemmän. Tämä ei aivan vastaa komission retoriikkaa, jonka mukaan tulevan yhteisen maatalouspolitiikan pitää olla kohdennetumpi ja kunnianhimoisempi ympäristö- ja ilmastotavoitteissaan. Jäsenvaltioille komissio tosin jättää liikkumavaran täydentää kakkospilarin EU-rahan leikkausta kansallisista määrärahoista. Lisäksi on mahdollista, että ympäristö- ja ilmastotoimenpiteitä viedään eteenpäin asettamalla ykköspilarin suorien tukien ehdoksi niihin liittyviä tiukempia vaatimuksia. Tämä selvinnee vasta virallisista lainsäädäntöesityksistä.

Komission vuosille 2021–2027 luonnostelemat suunnitelmat antavat viitteitä myös pienten perhetilojen tukemisen suosimisesta suurten tilojen kustannuksella. Komissiossa halutaan arvioida uudelleen, onko suurtilojen tukeminen nykymitassaan välttämätöntä. Ykköspilarin suorien tukien ylärajaksi aiotaan määritellä vuosien 2021–2027 rahoituskehyksessä 60 000 euroa tilaa kohti tai vaihtoehtoisesti tukia alennetaan asteittain isommilta tiloilta jollain muulla tavalla. Tämä ei sinällään ole säästötoimenpide, sillä säästyvä raha aiotaan kohdentaa kussakin jäsenmaassa uudelleen joko pienten maanviljelijöiden tukien tai kakkospilarin ohjelmien rahoituksen täydentämiseen. Jäsenmaan vastuuta toimenpiteiden suunnittelusta ja toimeenpanosta lisätään.

Ehdotus tukimäärän tilakohtaisesta rajaamisesta ei kuitenkaan vastaa kysymykseen, kuka näin säästyviä tukivaroja saisi ja millä kriteereillä. Mikäli tuet sidottaisiin esim. määriteltyihin tuloksiin, niin suuret kuin pienetkin maatalousyrittäjät saisivat tukea varsinaisten tulosten tuottamisesta, ja tukien myöntämisperusteet olisivat läpinäkyviä.

Vaikutukset Suomelle

EU:n kokonaan tai osittain rahoittamat tuet muodostavat Suomen maatalouspolitiikan perustan. Niiden osuus on ollut viime vuosina noin 80 % maatalouden saamasta kokonaistuesta. Näitä tukimuotoja ovat unionin kokonaan rahoittamat ykköspilarin CAP-tulotuet (524 milj. euroa vuonna 2018) sekä unionin osaksi rahoittamat kakkospilarin tuet, joista rahallisesti merkittävimmät ovat luonnonhaittakorvaus (540 milj. euroa) ja maatalouden ympäristökorvaus (241 milj. euroa). Lisäksi kakkospilarista maksetaan luomu- ja eläinten hyvinvointikorvausta (107 milj. euroa).

Yhteisen maatalouspolitiikan tuilla on Suomessa suuri merkitys vilja- ja nautatilojen tuloihin, mutta pienempi muissa tuotantosuunnissa. Täysin ilman maatalouden CAP-ykköspilarin tukea viljantuotannon kannattavuus romahtaisi ja vilja-ala, erityisesti leipäviljan ja öljykasvien tuotanto, vähenisi voimakkaasti. Ehdotettu pieni leikkaus CAP-ykköspilarin tuessa ei yksin juuri alentaisi maataloustuloa, mutta yhdessä pilarin 2 tukileikkauksen kanssa tulot alenisivat merkittävästi.

Suomen EU:lta saamaan kokonaistukeen suuresti vaikuttava tekijä on esitetty suuri leikkaus kakkospilarin maaseudun kehittämistuissa, koska niiden osuus koko tukipotista on Suomessa moniin muihin EU-maihin verrattuna selvästi suurempi. Kakkospilarin tuet koostuvat Suomessa valtaosin hehtaariperusteisesta ympäristötuesta ja luonnonhaitta-korvauksesta. Kyseisillä tuilla on suuri merkitys maatalouden kokonaistulonmuodostuksessa.

Myös mahdollisuus tuotantosidonnaisten EU-tukien ylläpitämiseen on Suomelle tärkeä asia maataloustuotannon volyymien säilyttämisen näkökulmasta, ja erityisesti Etelä-Suomessa. Tuotantosidonnaisen tuen merkitys on Suomessa suuri erityisesti kotimaisen naudanlihan tarjonnassa, koska emolehmäpalkkioiden irrottaminen tuotannosta katkaisisi emolehmien määrän kasvun, mikä nopeuttaisi naudanlihan kokonaistuotannon vähenemistä. Tuotantosidonnainen lypsylehmäpalkkio on puolestaan tärkeä Etelä-Suomen AB-tukialueen maidontuotannolle, joka on alueella naudanlihantuotannon tavoin ollut pitkään laskusuunnassa. Suomi saa nykyisin maksaa 20 prosenttia EU:n ykköspilarin suorista tuista tuotantoon sidottuna.